



**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL E. M., T. M. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO
NAGRINĖJIMO**

2019 m. liepos 31 d. Nr. 242-308
Vilnius

Lietuvos bankas gavo E. M. ir T. M. (toliau – pareiškėjai) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjai prašė išnagrinėti tarp jų ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2018 m. rugsėjo 7 d. dėl draudiko pagal transporto priemonės valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį apdraustos transporto priemonės valdytojo kaltės įvyko eismo įvykis, kurio metu buvo apgadinta pareiškėjams priklausanti transporto priemonė „Audi A5“, valst. Nr. (*duomenys neskelbiami*), (toliau – automobilis) ir sužaloti automobilyje važiuojant asmenys, t. y. T. M. ir nepilnamečiai vaikai M. M. ir G. M.. Kauno AVPK 2018 m. lapkričio 27 d. pranešime Nr. (*duomenys neskelbiami*) (toliau – PK pranešimas) nurodyta, kad „įvykio metu, įvykio kaltininkas, važiuodamas šalutine gatve, nedavė kelio jam iš dešinės pagrindine gatve važiuojančiam automobiliui „Audi“ ir su juo susidūrė. Eismo įvykio metu apgadintos abi transporto priemonės ir susižalojo mopedo vairuotojas, keleivis P. M. ir automobilio „Audi“ keleivis M. M.“ Pareiškėjai kreipėsi į draudiką, apdraudusį eismo įvykio kaltininko civilinę atsakomybę privalomuoju transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimu, prašydami, kad draudikas atlygintų transporto priemonės remonto ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidas, išmokėtų išmoką už kitus per eismo įvykį sugadintus daiktus ir atlygintų per eismo įvykį nukentėjusių asmenų patirtą neturtinę žalą.

Draudikas gautą pranešimą užregistravo duomenų sistemoje ir pradėjo administruoti žalos bylą Nr. (*duomenys neskelbiami*). Draudiko ekspertas, gavęs apgadintos transporto priemonės dokumentus, sugadinimų nuotraukas ir pareiškėjų pateiktą nepriklausomų turto vertintojų išvadą, atliko rinkos tyrimą ir nustatė, kad automobilio remontas kainuos 10 786,98 Eur, todėl pareiškėjams išmokėjo būtent tokią draudimo išmoką. Taip pat draudikas įvertino, kad eismo įvykio metu buvo sugadina automobilinė kėdutė, todėl priėmė sprendimą pareiškėjams išmokėti 100 Eur draudimo išmoką, atlyginančią automobilinės kėdutės sugadinimo išlaidas. Be to, draudikas įvertino ir tai, kad per eismo įvykį nukentėjo pareiškėjų nepilnamečiai vaikai M. M. ir G. M., todėl draudikas, atsižvelgęs į surinktus duomenis, M. M. išmokėjo 350 Eur, o G. M. – 150 Eur draudimo išmoką, atlyginančią patirtą neturtinę žalą. Taip pat draudikas, atsižvelgdamas į pateiktą prašymą atlyginti pakaitinio automobilio nuomos išlaidas, priėmė sprendimą atsisakyti išmokėti pareiškėjų prašomą 2 450 Eur sumą, nes pareiškėjai nepateikė šią sumą patvirtinančių dokumentų. Pareiškėjai su draudimo išmokos, kuri atlygino transporto priemonės remonto išlaidas, dydžiu sutiko, todėl dėl šios dalies šalių ginčo nėra. Tačiau pareiškėjai nesutiko su draudiko apskaičiuotomis draudimo išmokomis, atlyginančiomis neturtinės žalos ir automobilinės kėdutės įsigijimo išlaidas, ir nesutiko su draudiko sprendimu atsisakyti padengti pakaitinio automobilio nuomos išlaidas, todėl tarp šalių kilo ginčas.

Kreipimesi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo pareiškėjai nurodo nesutinkantys su draudiko priimtu sprendimu dėl automobilinės kėdutės, neturtinės žalos ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidų atlyginimo. Pareiškėjų teigimu, per eismo įvykį visi nukentėjusieji patyrė labai didelę žalą, tiek turtinę, tiek neturtinę. Visi nukentėjusieji patyrė ne tik fizinį skausmą, bet ir dvasinių išgyvenimų, sukrėtimą, įvairių nepatogumų, kurie tęsiasi ir dabar (vaikai nemiega naktimis, sapnuoja košmarus ir pan.). Be to, pareiškėjų teigimu,

draudikas vis dar nėra atlyginęs ir kitos su eismo įvykiu susijusios žalos, t. y. pakaitinio automobilio nuomos išlaidų ir sugadintos automobilinės kėdutės įsigijimo išlaidų.

Be to, pareiškėjų teigimu, visi automobiliu vykę asmenys neabejotinai patyrė fizinį bei psichologinį skausmą, buvo patirta įvairių kūno sutrenkimų, atsirado kraujosruvų. Pareiškėjai tvirtina, kad vienas iš nukentėjusių vaikų rankos skausmą jaučia iki šiol. Abu vaikai ilgą laiką po įvykio yra prižiūrimi gydytojos pediatrės ir gydomi nuo patirto streso, šiuos duomenis patvirtina draudikui pateikti medicinos dokumentų išrašai. Be to, pareiškėjų nuomone, vaikai po eismo įvykio patyrė ir kitų neigiamų pasekmių, nes negalėjo lankyti darželio ir užsiimti įprasta veikla.

Pareiškėjai kreipimesi pažymi ir tai, kad draudikas nepagrįstai žalą dėl visiškai sugadintos kėdutės įvertino tik 100 Eur, todėl iki pat šios dienos nėra atlyginęs kitos turtinės žalos dėl įvykio (200 Eur). Pareiškėjų nuomone, draudikas turėjo visas sąlygas apžiūrėti ir įvertinti ne tik automobilio apgadinius, bet ir kitą nukentėjusiųjų patirtą žalą, t. y. sužalojimus, įstrigusius stiklus, kraujosruvas, negautas pajamas, pakaitinio automobilio naudojimą, vaikų vežimą pas gydytojus, įvairius kitus nepatogumus. Atsižvelgdami į tai, pareiškėjai mano, kad draudikas nukentėjusiesiems realiai dėl įvykio yra atlyginęs tik apgadinto automobilio remonto išlaidas ir 600 Eur kitą žalą, t. y. 100 Eur už sugadintą vaikišką kėdutę, 350 Eur už neturtinę žalą M. M. ir 150 Eur už neturtinę žalą G. M., todėl prašo Lietuvos banko tenkinti jų prašymą ir įpareigoti draudiką nedelsiant atlyginti visą žalą, t. y. 4 500 Eur neturtinę žalą, 2 450 Eur pakaitinio automobilio nuomos išlaidas ir papildomus 200 Eur automobilinės kėdutės įsigijimo išlaidoms padengti.

Atsiliepime į pareiškėjų kreipimąsi draudikas nurodė nesutinkąs su pareiškėjų reikalavimais ir prašo juos atmesti. Draudikas teigia, kad kreipimesi pareiškėjai reikalauja sumokėti 2 450 Eur draudimo išmoką už pakaitinį automobilį. Draudiko teigimu, pareiškėjų teisė į turėtų išlaidų kompensavimą nuomojantis pakaitinę transporto priemonę yra neginčijama, tačiau tiek patį nuomos faktą, tiek dėl to patirtų išlaidų dydį pareiškėjai privalo pagrįsti įrodymais – dokumentais. Apie pakaitinio automobilio būtinybę pareiškėjai draudiką informavo dar 2018 m. spalio 29 d., draudikas atsakė kitą dieną: paaiškino, kad pakaitinio automobilio nuomos išlaidas draudikas kompensuos tada, kai pareiškėjai pateiks automobilio nuomos sutarties kopiją ir sąskaitą faktūrą, patvirtinančią, kad tokias išlaidas pareiškėjai iš tikrųjų patyrė. Draudiko teigimu, tokių dokumentų pareiškėjai nepateikė, o tai suponuoja išvadą, kad pareiškėjai nepagrindė nei automobilio nuomos fakto, nei patirtų išlaidų fakto ir dydžio. Be to, draudikas teigia, kad iš pareiškėjų pateiktos pretenzijos matyti, kad jie automobilį skolinosi, o ne nuomojo iš automobilių nuomos paslaugas teikiančių įmonių, todėl draudikas neturi pareigos atlyginti tokios pareiškėjų prašomos sumos.

Atsakydamas į pareiškėjų pateiktą pretenziją dėl papildomos 200 Eur draudimo išmokos už automobilinę kėdutę, draudikas teigė nekeisiantis to, kad jam kyla prievolė atlyginti tokią žalą, kita vertus, vien pareiškėjų pateiktos nuotraukos neįrodo, kad pareiškėjai patyrė 300 Eur dydžio žalą. Draudikas atkreipė dėmesį, kad jam nebuvo pateikti jokie dokumentai, įrodantys, kada tiksliai ir už kokią kainą ši kėdutė buvo įsigyta. Todėl, įvertinęs antrinėje rinkoje egzistuojančius skelbimus, draudikas priėmė sprendimą pareiškėjams išmokėti 100 Eur dydžio draudimo išmoką. Be to, draudikas nurodo ir tai, kad nesutinkantiems su apskaičiuota suma pareiškėjams buvo palikta teisė pateikti nuotraukose matomos automobilinės kėdutės įsigijimo laiką ir išlaidas patvirtinančius dokumentus, tačiau pareiškėjai tokių dokumentų nepateikė.

Draudiko teigimu, pagal teisės aktų nuostatas neturtinė žala yra atlyginama tik dėl asmens sužalojimo ar gyvybės atėmimo, o kitais atvejais draudiko atsakomybę reglamentuojantys teisės aktai draudiko prievolės atlyginti neturtinę žalą nenumato. Draudiko teigimu, pareiškėjai pateikė mažamečių vaikų patirtas traumas pagrindžiančius medicinos dokumentų išrašus, patvirtinančius, kad po įvykio vaikų sveikatos būklė gydytojos pediatrės tam tikrą laiką buvo stebima dėl išsakytų skundų dėl nerimo, blogo miego, papildomai buvo aprašyti ir per įvykį šešiamečio berniuko patirti akivaizdžiai pastebimi sužalojimai: galvos srities žaizda, riešo ir plaštakos nubrozdinimai. Draudikas nurodo, kad būtent dėl individualių eismo įvykio požymių ir jo metu nukentėjusio trečiojo asmens patirtų sužalojimų pobūdžio ir sunkumo, sprendžiant dėl mokėtinos draudimo išmokos dydžio neturtinei žalai kompensuoti, yra vertinama teismų panašaus pobūdžio bylose ne kartą įvardytų kriterijų neturtinei žalai įvertinti visuma: įvykio metu patirtos traumos pobūdis, jos sunkumas, pakenkimo sveikatai laipsnis, sveikatos sutrikdymo trukmė, sužalojimų progresavimo tikimybė ir pan. Draudiko teigimu, pareiškėjų prašoma 5 000 Eur suma neturtinei žalai atlyginti gali būti išmokama tais

atvejais, kai sveikatos sutrikdymas yra sunkus ir su žymiais liekamaisiais reiškiniais. Draudiko nuomone, nagrinėjamu atveju nei M. M., nei G. M., kuriai nėra nustatyta jokių išorinių traumų požymių, „fizinės traumos pasekmių neišliks“. Draudiko teigimu, iš pateiktų medicinos dokumentų matyti, kad abu vaikus gydytoja pediatrė konsultavo tik dėl „nepatikslintos kilmės nerimo sutrikimo“, paskyrė tausojantį režimą, valerijono tinktūrą ir rekomendavo, esant poreikiui, kreiptis į psichologą, tačiau pareiškėjai nepateikė duomenų, kad buvo kreiptasi į psichologą. Draudiko nuomone, tai suponuoja prielaidą, kad, nors medicinos dokumentuose ir užfiksuoti vizitai į gydymo įstaigas, tačiau dokumentų, patvirtinančių pastebimus ir ilgą laiką trunkančius liekamuosius potrauminius reiškinius, nėra pateikta. Draudiko teigimu, visa tai pagrindžia, kad visavertis vaikų gyvenimas nebuvo itin stipriai apribotas. Nežymų fizinį skausmą galimai patyrė tik vyresnysis šeimos vaikas, o psichologinei būsenai gerinti rekomenduota tik valerijono tinktūra, ji skirta nestipriems nervinės įtampos simptomams malšinti ir kaip miegą gerinanti priemonė. Atsižvelgdamas į šiuos duomenis, draudikas priėmė sprendimą išmokėti 500 Eur draudimo išmoką neturtinei žalai atlyginti, t. y. 350 Eur – M. M. ir 150 Eur – G. M.. Draudiko nuomone, M. M. sveikatos sužalojimų mastas būtų „kvalifikuojamas kaip nežymus“, o tiek G. M., tiek T. M. – „nekvalifikuotas“, nes jie sužalojimų nepatyrė. Taigi, draudiko nuomone, priimtas sprendimas dėl galimos mokėti kompensacijos neturtinei žalai atlyginti, įvertinus medicinos dokumentus, sužalojimų mastą ir pobūdį, yra teisingas, protingas ir atitinkantis teisės aktų nuostatas, todėl draudikas prašė atmesti pareiškėjų reikalavimus kaip nepagrįstus.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių paaiškinimus ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko pareiškėjams išmokėtos draudimo išmokos už per eismo įvykį sugadintą automobilinę kėdutę ir nepilnamečių vaikų patirtą neturtinę žalą dydžio bei atsisakymo atlyginti pakaitinio automobilio nuomos išlaidas.

Dėl draudiko priimto sprendimo atsisakyti atlyginti pakaitinio automobilio nuomos išlaidas pagrįstumo

Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad išmoka šio įstatymo nustatyta tvarka mokama dėl nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, kai už žalą atsakingiems asmenims valdant ar naudojant transporto priemonę atsiranda civilinė atsakomybė. Iš teisės aktų, reglamentuojančių žalos atlyginimo klausimus, nuostatų, teisės doktrinos bei susiklosčiusios teismų praktikos darytina išvada, kad asmeniui atlygintini turtiniai praradimai pasireiškia kaip nuostoliai, jeigu dėl neteisėtų veiksmų jis turi tam tikrų išlaidų ir tuo blogina savo turtinę padėtį. Pažymėtina, kad pagal šią sutartį, kaip nuostolio draudimo sutartį, mokama draudimo išmoka yra skirta atlyginti žalą, per eismo įvykį padarytą asmeniui, turtui ir neturtinei žalai, taip pat nuostoliams, atsiradusiems kaip eismo įvykio padarinys, kompensuoti (TPVCPDĮ 2 straipsnio 2 ir 5 dalys). Esant tokiai reglamentacijai specialiajame įstatyme detaliau žalos atlyginimo klausimas turi būti sprendžiamas pagal bendrąsias civilinės atsakomybės normas. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.249 straipsnio 1 dalyje, kurioje pateikiama žalos samprata, kaip tiesioginiai nuostoliai, yra įrašytos ir asmens turėtos išlaidos, taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jei nebūtų neteisėtų veiksmų. Nukentėjusiam trečiajam asmeniui atlygintini nuostoliai, kaip šio asmens patirtos išlaidos, turi atitikti tokius požymius: jos turi būti priverstinės, būtinos ir protingos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2002). Be to, atsižvelgiant į TPVCPDĮ 19 straipsnio 6 dalies nuostatas, svarbu tai, kad atsakingas draudikas per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui moka tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytų draudimo sumų, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Lietuvos banko vertinimu, asmens turėtos išlaidos (įskaitant išlaidas pakaitinės transporto priemonės nuomai) yra viena iš žalos turtui, kurią draudikas neviršydamos

draudimo sumos yra įsipareigojęs atlyginti, rūšių (CK 6.249 straipsnio 1 dalis). Vartotojo patirtos pakaitinio automobilio nuomos išlaidos, nustačius jų priežastinį ryšį su eismo įvykiu, taip pat esant kitoms transporto priemonės valdytojo civilinės atsakomybės sąlygoms, turėtų būti priskirtinos prie išlaidų, atlyginamų TPVCAPDĮ nustatyta tvarka. Vartotojo reikalavimo mokėti draudimo išmoką, atlyginančią pakaitinio automobilio nuomos išlaidas, ir jo dydžio pagrįstumas turi būti vertinamas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotų atlygintinių išlaidų požymių (priverstinės, būtinos ir protingos) kontekste. Vartotojui įrodžius, kad jis iki eismo įvykio savo žinioje turėjo automobilį, kurį nevaržomai naudojo savo ir šeimos reikmėms ir dėl eismo įvykio šios galimybės neteko, minėtos aplinkybės suteiktą pagrindą konstatuoti priežastinį ryšį ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidas pripažinti išlaidomis, atsiradusiomis dėl eismo įvykio.

Lietuvos banko vertinimu, svarbu ir tai, kad pakaitinę transporto priemonę nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę išsinuomoti tik tada, jei pagrindžia, kad sugadinta transporto priemonė buvo naudojama jo kasdieniams poreikiams tenkinti. Tačiau tokios išlaidos turi būti pagrįstos, t. y. vartotojas turi pateikti duomenis, kad jis buvo sudaręs transporto priemonės nuomos sutartį ir už transporto priemonės nuomą realiai sumokėjo. Iš pateiktų duomenų matyti, kad pareiškėjai reikalauja, kad draudikas atlygintų 2 450 Eur pakaitinio automobilio nuomos išlaidų. Iš pareiškėjų draudikui pateiktos pretenzijos matyti, kad pareiškėjai šią sumą apskaičiuoja pagal draudiko nurodytą dydį, t. y. draudikas, suteikdamas pareiškėjams sutikimą išsinuomoti transporto priemonę, nurodė, kad pareiškėjai gali išsinuomoti automobilį, tačiau jo kaina negali viršyti 25 Eur per dieną (98 d. * 25 Eur = 2 450 Eur). Tačiau iš pateiktų duomenų matyti, kad pareiškėjai nei draudikui, nei Lietuvos bankui nepateikė jokių duomenų, pagrindžiančių, kad jie buvo sudarę nuomos sutartį ir kad už suteiktas pakaitinio automobilio nuomos paslaugas realiai sumokėjo, t. y. kad pareiškėjai patyrė žalą. Svarbu ir tai, kad draudikas pareiškėjų ne kartą (2018 m. spalio 30 d. el. laiške ir 2019 m. kovo 12 d. rašte „Dėl papildomos žalos atlyginimo“) prašė pateikti pakaitinio automobilio nuomos sutartį ir pakaitinio automobilio nuomos išlaidų apmokėjimą patvirtinančius dokumentus, tačiau pareiškėjai draudikui tokių duomenų vis dar nėra pateikę. Atsižvelgiant į visus Lietuvos bankui pateiktus duomenis, galima daryti išvadą, kad pareiškėjai draudikui nepateikė jokių duomenų, patvirtinančių, kad jie nuomojosi pakaitinį automobilį ir už tai sumokėjo, t. y. realiai patyrė išlaidų, todėl nėra galimybės nustatyti vienos iš esminių civilinei atsakomybei kilti būtinų sąlygų – pareiškėjų patirtos žalos. Kadangi Lietuvos bankui nėra pateikta duomenų, kad pareiškėjams buvo padaryta žala, dėl kurios kilo civilinė atsakomybė draudiko apdraustam transporto priemonės valdytojui, draudikui neatsiranda pareiga mokėti draudimo išmokos, atlyginančios pakaitinio automobilio nuomos išlaidas.

Konstatuotų aplinkybių kontekste svarbu yra tai, kad pakaitinio automobilio išlaidų neatlyginimas nereiškia, kad draudikas, pareiškėjams pateikus įrodymus, patvirtinančius, kad jie buvo sudarę nuomos sutartį, sumokėjo už transporto priemonės nuomą ir šios išlaidos atitinka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotų atlygintinių išlaidų požymius, neturėtų atlyginti pakaitinio automobilio nuomos išlaidų.

Dėl draudiko priimto sprendimo išmokėti 100 Eur už eismo įvykio metu apgadintą automobilinę kėdutę pagrįstumo

Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjai teigė, kad draudikas vis dar nėra visiškai atlyginęs ir kitos su eismo įvykiu susijusios žalos. Pareiškėjų teigimu, draudikas už sugadintą automobilinę kėdutę privalėjo išmokėti 300 Eur, o ne 100 Eur draudimo išmoką. Draudikas, nesutikdamas su pareiškėjų pateiktu reikalavimu, nurodo, kad vien pateiktos pareiškėjų nuotraukos, kuriose matyti sugadinta automobilinė kėdutė, nepagrindžia, kad pareiškėjai patyrė būtent 300 Eur žalą. Remdamasis analogiškų antrinėje rinkoje vyraujančių automobilių kėdučių kainomis, draudikas priėmė sprendimą išmokėti 100 Eur draudimo išmoką.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje yra nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas arba – šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Minėta žalos dydžio nustatymo taisyklė detalizuota Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 13 punkte: nukentėjusio trečiojo asmens turtui (transporto priemonei ar kitam kilnojamajam ar nekilnojamajam turtui) padarytos žalos dydį nustato atsakingas

draudikas ar biuras, vadovaudamasis atsakingo draudiko ar biuro įgaliotų asmenų (ekspertų) ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ar išvadamis, įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgdamas į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus ar remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Vertinant pareiškėjų reikalavimą apskaičiuoti ir išmokėti 300 Eur draudimo išmoką, atlyginančią sugadintos vaikiškos kėdutės įsigijimo išlaidas, pažymėtina, kad, atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių kompensacinę paskirtį ir nuostolių draudimo sutartyse, prie kurių priskiriamos minėtos sutartys, įgyvendinamą CK 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą, žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia ir tai, kad, sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo, turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustatčius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, iš dalies yra neapgintos nukentėjusio asmens teisės. Kai nustatytas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015).

Vertinant visus pateiktus duomenis, matyti, kad pareiškėjai nepateikė jokių įrodymų, leidžiančių nustatyti, kad vaikiška kėdutė yra verta būtent 300 Eur, o draudikas, siekdamas įrodyti, kad jo priimtas sprendimas yra pagrįstas, rėmėsi rinkoje esančiais panašių (tiek naujų, tiek naudotų) automobilių kėdučių skelbimais. Iš draudiko pateiktų duomenų matyti, kad rinkoje panašių automobilių kėdučių kainos, priklausomai nuo jų modelio, būklės ir pan., svyruoja, t. y. naudotų nuo 40 Eur iki 180 Eur, o naujų nuo 159 Eur iki 400 Eur. Lietuvos banko vertinimu, kadangi pareiškėjai nepateikė jokių duomenų, pagrindžiančių automobilinės kėdutės modelį, kainą ir tai, kada ji buvo įsigyta, taip pat atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjų automobilinė kėdutė buvo ne nauja, o naudota, remiantis draudiko pateiktomis naudotų panašių daiktų rinkoje vyraujančiomis kainomis, darytina išvada, kad draudikas pareiškėjams pagrįstai išmokėjo 100 Eur draudimo išmoką, atlyginančią sugadintos automobilinės kėdutės keitimo išlaidas.

Dėl draudiko apskaičiuoto ir išmokėto neturtinės žalos dydžio pagrįstumo

Vertinant dėl draudiko nustatyto neturtinės žalos dydžio kilusio ginčo aplinkybes, kuriomis šalys remiasi kaip savo reikalavimų ir atsikirtimų pagrindu, pažymėtina, kad pareiškėjai, kaip nepilnamečių vaikų M. M. ir G. M. atstovai pagal įstatymą, teigia, kad draudikas nepagrįstai nepilnamečiams vaikams apskaičiavo 500 Eur draudimo išmoką neturtinei žalai atlyginti, t. y. M. M. apskaičiavo ir išmokėjo – 350 Eur, o G. M. – 150 Eur. Pareiškėjų teigimu, abu vaikai neabejotinai patyrė fizinį bei psichologinį skausmą, kūno sutrenkimus ir kraujosruvas, o vienas iš nukentėjusių vaikų rankos skausmą jaučia iki šiol. Be to, pareiškėjai pažymi ir tai, kad mažamečių vaikų traumas pagrindžia ir medicinos dokumentų išrašai (pagal TLK kodą F41.9 – „nepatikslintas nerimo sutrikimas“): po įvykio vaikų sveikatos būklė gydytojos pediatrės tam tikrą laiką buvo stebima dėl išsakytų skundų dėl nerimo, blogo miego ir panašiai. Dėl šios priežasties pareiškėjai per eismo įvykį nukentėjusių asmenų neturtinę žalą įvertino 5 000 Eur ir prašo ją atlyginti.

Nesutikdamas su pareiškėjų kreipimesi išdėstytais argumentais, draudikas nurodo, kad dėl patirtų sužalojimų visavertis vaikų gyvenimas nebuvo itin stipriai apribotas, nežymų fizinį skausmą patyrė tik M. M., o abiejų vaikų psichologinei būsenai gydyti yra paskirta tik valerijono tinktūra. Be to, draudikas, apskaičiuodamas neturtinės žalos dydį, atsižvelgė ir į tai, kad M. M. sužalojimų mastas galėtų būti vertintinas kaip nežymus sveikatos sutrikdymas, o kadangi ir G. M., ir T. M. iš viso sužalojimų nepatyrė, jų sužalojimų mastas nebūtų vertinamas. Atsižvelgdamas tiek į nukentėjusių asmenų patirtus sužalojimus, tiek į patirtą sužalojimų mastą ir liekamuosius reiškinius, draudikas mano tinkamai apskaičiavęs neturtinės žalos dydį.

TPVCAPDĮ 2 straipsnio 14 dalyje nustatyta, kad neturtinė eismo įvykio žala – tai asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kitos piniginės išraiškos neturtinės pasekmės, atsiradusios dėl padarytos per eismo įvykį žalos asmens sveikatai ar dėl asmens gyvybės atėmimo. Atsižvelgiant į ginčo faktinėms aplinkybėms reikšmingas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo

draudimo sutartinius teisinius santykius reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad neturtinės žalos dydžio dėl asmens sveikatos sužalojimo nustatymo sąlygos įtvirtintos Taisyklių 12 punkte. Jame nurodyta, kad draudimo išmoka dėl patirtos neturtinės žalos nustatoma ir išmokama TPVCAPDĮ nurodytiems nukentėjusiems tretiesiems asmenims neviršijant šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytos sumos pagal Taisyklių 12 punkte įtvirtintus principus. Remiantis Taisyklių 12.4 papunkčiu, tais atvejais, kurie nenumatyti Taisyklių 12.1–12.3 papunkčiuose, atlygintinos neturtinės žalos dydį nustato draudikas, atsižvelgdamas į nukentėjusiam trečiajam asmeniui padarytos žalos pasekmes, nukentėjusio trečiojo asmens patirtų sužalojimų sunkumą, dydį, kokius nepatogumus nukentėjęs trečiasis asmuo patiria dėl sužalojimų, nukentėjusio trečiojo asmens patirtų fizinių ir dvasinių kančių pobūdį, individualias savybes (amžius, profesija ir kita), žalą padariusio asmens kaltę ir padarytos žalos asmeniui dydį.

Neturtinės žalos atlyginimo instituto paskirtis – teisingai kompensuoti patirtą dvasinį skausmą, neigiamus išgyvenimus, nepatogumus, parenkant tokią piniginę satisfakciją, kuri kiek galima teisingiau kompensuotų nukentėjusiojo neturtinėms vertybėms padarytą žalą. Neturtinės žalos dydžio nustatymo kriterijai įtvirtinti CK 6.250 straipsnio 2 dalyje: nustatant neturtinės žalos dydį, turi būti atsižvelgiama į jos pasekmes, šią žalą padariusio asmens kaltę, jo turtinę padėtį, padarytos turtinės žalos dydį bei kitas turinčias reikšmės bylai aplinkybes, taip pat į sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus. Kaip nurodoma teismų praktikoje, neturtinės žalos įvertinimas pinigais pripažintinas teisingu tik tada, jei konkrečiai nustatyta žalos atlyginimo pinigine išraiška atitinka sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principus. Šių kriterijų turinys formuojamas ne tik objektyviojo jų suvokimo, kaip tam tikrų definicijų, pagrindu, bet ir vertinamųjų jų elementų atskleidimu remiantis teismų praktika konkrečiose bylose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-151/2013).

Visų pirma, vertinant visus pateiktus duomenis, svarbu tai, kad nei pareiškėjai, nei draudikas nepateikė jokių duomenų, kad per eismo įvykį buvo sutrikdyta T. M. sveikata. Lietuvos banko vertinimu, nesustačius, kad po eismo įvykio T. M. patyrė skausmą, dvasinių išgyvenimų, nepatogumų, dvasinį sukrėtimą, emocinę depresiją ar pan., draudikui teisės aktų nustatyta tvarka nekyla pareiga šiam nukentėjusiam asmeniui atlyginti neturinę žalą.

Atkreiptinas dėmesys, kad per eismo įvykį nukentėjo pareiškėjų nepilnamečiai vaikai M. M. ir G. M.. Iš pateiktų duomenų, t. y. tiek iš PK pranešimo, tiek iš kitų byloje esančių duomenų, matyti, kad nežymų sveikatos sutrikdymą patyrė M. M., jam stiklo šukėmis buvo subraižytas veidas ir nubrozdyta ranka, o G. M. fizinių sužalojimų nepatyrė.

Vertinant pareiškėjų teiginius, kad M. M. ir G. M. patirta neturtinė žala dėl įvykio sudaro 5 000 Eur, pažymėtina, kad, pagal teismų praktiką, nukentėjusiesiems kelių eismo saugumo taisyklių pažeidimo bylose dėl sunkaus sveikatos sutrikdymo paprastai priteisiama nuo 3 000 Eur neturtinės žalos (Vilniaus apygardos teismo 2018 m. rugsėjo 7 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-284-851/2018; Šiaulių apygardos teismo 2017 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-824-856/2017; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-359-697/2017; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 12 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-359-697/2017; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-418-222/2016 ir kt.) Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjų reikalaujamas neturtinės žalos dydis nustatomas sunkaus sveikatos sutrikdymo atveju, t. y. tuomet, kai padariniai sveikatai yra didesni.

Kasacinis teismas, aiškindamas neturtinės žalos atlyginimą reglamentuojančias materialinės teisės normas, yra nurodęs, kad vieni iš esminių neturtinės žalos dėl asmens sveikatos sužalojimo nustatymo kriterijų yra pakenkimo sveikatai pobūdis ir mastas bei neturtinės žalos padariniai. Taikant subjektyvius neturtinės žalos atlyginimo kriterijus, didžiausia reikšmė suteikiama padariniams, t. y. asmens patirtų išgyvenimų trukmei ir intensyvumui, kurie nustatomi pirmiausiai, atsižvelgiant į patirtų traumų pobūdį ir pažeidimo aplinkybes, pažeidimo sunkumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-80-706/2015).

Pareiškėjai draudikui pateikė 2019 m. vasario 4 d. UAB „Sveikatas ratas“ parengtus medicinos dokumentų išrašus, juose įrašyta, kad tiek M. M., tiek G. M. yra diagnozuota liga „Nepatikslintas nerimo sutrikimas“, dėl kuriuos nukentėjusieji du kartus (2018 m. spalio 12 d. ir 2018 m. lapkričio 7 d.) kreipėsi į gydytojus. Abiejuose dokumentuose nurodyta, kad nukentėjusieji neramiai miega ir krūpčioja naktimis, tačiau nei pareiškėjai, nei draudikas

Lietuvos bankui nepateikė jokių duomenų, patvirtinančių, kad po 2019 m. vasario 4 d. apsilankymo gydymo įstaigoje UAB „Sveikatos centras“ nukentėjusieji (M. M. ir G. M.) ir toliau jaučia nerimą, jiems sunku miegoti ir pan. Taigi, Lietuvos bankui nebuvo pateikta duomenų, iš kurių būtų galima nustatyti, kad nukentėjusius asmenis po eismo įvykio vis dar kamuoja liekamieji reiškiniai, kurie gali turėti neigiamą įtaką nukentėjusiųjų bendrai sveikatos būklei. Lietuvos bankui taip pat nebuvo pateikta įrodymų, galinčių patvirtinti, kad po 2019 m. vasario 4 d. pareiškėjų vaikams buvo taikytas papildomas gydymas, t. y. kad vaikai buvo konsultuoti psichologo arba kad buvo kreiptasi į medicinos įstaigas dėl su per 2018 m. rugsėjo 7 d. įvykį padaryta žala susijusio sveikatos sutrikdymo progresavimo.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos bankui nebuvo pateikta duomenų, kad dėl eismo įvykio pareiškėjų vaikams padaryti sveikatos sutrikdymai būtų sukėlę ilgalaikių liekamųjų reiškinių, darytina išvada, kad pareiškėjų vaikų patirti nepatogumai buvo trumpalaikiai, nesukeliantys didelės neturtinės žalos. Atsižvelgiant į tai, šios nustatytos aplinkybės yra pripažintinos pareiškėjų reikalaujamą neturtinę žalą mažinančiais kriterijais. Pareiškėjų reikalaujamą neturtinę žalą mažinančiomis pripažintinos ir aplinkybės, kad pareiškėjų vaikams po eismo įvykio nereikėjo stacionarus gydymo ir kad atsakingo už įvykio kilimą transporto priemonės valdytojo kaltė sietina ne su tyčiniaisiais veiksmais, siekiant pakenkti pareiškėjų vaikų sveikatai, o su neatsargumu. Konstatuotina, kad Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali pagrįsti, kad buvo nustatytos ilgalaikės neigiamos pasekmės pareiškėjų vaikų sveikatai ar liekamieji reiškiniai, susiję su ateities intervencijomis ar kitokiu poveikiu pareiškėjų vaikams dėl sužalojimo pasekmių šalinimo po sveikatos sutrikdymo.

Vertinant atlygintinai žalai didinti reikšmingas aplinkybes, pažymėtina, kad neigiamas poveikis padarytas itin saugotinai vertybei – mažamečių vaikų fizinei sveikatai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-80-706/2015). Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad per 2018 m. rugsėjo 7 d. įvykį M. M. buvo 6 metų, o G. M. buvo 3 metų amžiaus. Nors Lietuvos bankui nebuvo pateikta ilgalaikių neigiamų pasekmių pareiškėjų vaikų psichinei sveikatai įrodymų, tačiau, pagal CK 6.250 straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus vertinant kompensacinę neturtinės žalos paskirtį atitinkantį neturtinės žalos dydį, teismų praktikoje pripažįstama, jog mažamečiai vaikai jautriau reaguoja į stresines situacijas ir patiria didesnius neigiamus dvasinius išgyvenimus (Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. birželio 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2A-259/2012).

Atkreiptinas dėmesys, kad nors nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į pareiškėjų vaikų sužalojimo pobūdį, jo pasekmes, gydymo laikotarpį, nenustatyta kasacinio teismo praktikoje nurodytų išimtinumo sąlygų, dėl kurių neturtinė žala turi būti atlyginama ir mažamečio vaiko tėvams dėl jo sužalojimo patirto neigiamo poveikio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-7-255/2005; 2005 m. vasario 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-2005; 2010 m. vasario 23 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-2010), tačiau, vertinant nukentėjusios patirtos neturtinės žalos dydį, svarbu tai, kad teismų praktikoje konstatuojama, jog tuo atveju, kai neturtinė žala atlyginama vienam iš šeimos, saistomos artimų asmeninių ryšių, narių – nukentėjusiam mažamečiam vaikui, būtent šiuo, t. y. šeimos psichologinių išgyvenimų dėl vaiko sveikatos, aspektu (tėvų patirtos baimės, sukrėtimo, nuovargio, slaugant mažametį vaiką, ir kt.), aplinkybės, kurios pripažintos nepakankamomis tėvų teisei į neturtinę žalą pripažinti, laikytinos reikšmingomis, sprendžiant dėl galimybių padidinti nukentėjusiam vaikui priteistą neturtinę žalą ta dalimi, kuri nepriteistina tėvams dėl įstatymo ir teismų praktikos nustatytų reikalavimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-177/2013).

Įvertinus neturtinei žalai padidinti ir sumažinti reikšmingas aplinkybes, taip pat atsižvelgiant į abiejų vaikų patirtų fizinių ir psichologinių sužalojimų pobūdį, mastą ir liekamuosius reiškinius, į tai, kad buvo sužaloti mažamečiai vaikai, ir į tai, kad pareiškėjai pateikė medicinos dokumentus, įrodančius, kad po eismo įvykio mažamečiai vaikai keletą kartų lankėsi gydymo įstaigose ir jiems buvo diagnozuotas liga „Nepatikslintas nerimo sutrikimas“, tačiau po 2019 m. vasario 4 d. daugiau nebesilankė gydymo įstaigose ir dėl tolimesnio gydymo nesikreipė į psichologą, darytina išvada, kad draudiko nustatytas dėl pareiškėjų vaikų per eismo įvykį patirtų sveikatos sutrikimų atlygintinos neturtinės žalos dydis turi būti padidintas 150 Eur, t. y. M. M. iki 500 Eur, o G. M. iki 300 Eur.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio

26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjų E. M. ir T. M. reikalavimus ir rekomenduoti AAS „BTA Baltic Insurance Company“ dėl per eismo įvykį patirtos neturtinės žalos išmokėti M. M. ir G. M. papildomas 150 Eur draudimo išmokas.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytų rekomendacijų įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtų rekomendacijų, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas